

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
30 augustus 2022

Ons kenmerk
PZH-2022-812931115
DOS-2019-0005750

Aan Provinciale Staten

Onderwerp

Behandelvoorstel moties 1103, 1105, 1108, 1109, 1110, 1111, 1113, 1114 en 1116.

Geachte Statenleden

Op 10 juni 2021 heeft het Rijk met de vaststelling van de startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), de stikstofopgave in het landelijk gebied gekoppeld aan andere belangrijke opgaven in het landelijk gebied, zoals de Kaderrichtlijn Water, klimaat en biodiversiteit. De gebiedsgerichte aanpak vanuit het stikstofdossier, waarbij de focus lag op de gebieden rondom de Natura 2000-gebieden zullen wij verbreden naar het gehele landelijk gebied.

De komende maanden zullen wij nader met partners afspraken maken hoe het stikstofdossier en het NPLG nader te organiseren. De drie pijlers voor uitvoering van het stikstofdossier blijven ook in 2023 staan, dat betreft: natuur herstellen, stikstofbronnen verminderen en maatschappelijke ontwikkelingen mogelijk maken. Daarbij dienen alle sectoren een bijdrage te leveren aan de emissiereductie van stikstof. Maatregelen, zowel generiek als gebiedsgericht, dienen te landen in het Gebiedsplan NPLG dat wij voor 1 juli 2023 aan het Rijk moeten aanbieden.

In uw vergadering van 6 juli 2022 over de Startnotitie NPLG en Perspectief Nederlandse Landbouwsector, heeft u de volgende moties aangenomen:

- Motie 1103 - Neijenhuis (D66) - Een duurzaam perspectief voor elke boer
- Motie 1104 - Neijenhuis (D66) - Evaluatie groene cirkels
- Motie 1105 - Neijenhuis (D66) - Initiatieven stikstofreductie en versterking biodiversiteit steunen
- Motie 1108 - Hoogland (VVD) - Juridisch houdbare innovaties
- Motie 1109 - Hoogland (VVD) - Stikstof ladder
- Motie 1110 - Hoogland (VVD) - Participatie bij gebiedsplannen
- Motie 1111 - Klumpes (GroenLinks) - Integrale aanpak gebiedsplannen
- Motie 1113 - Kastelein (CDA) - Koplopers een streepje voor

- Motie 1114 - De Jager (CU-SGP) - PAS melders niet aan hun lot overlaten
- Motie 1116 - Hoogendam (SP) - Rechtvaardig stikstofbeleid

Met deze brief informeren wij uw Staten hoe wij invulling willen geven aan deze moties. U wordt via een separate brief geïnformeerd over de evaluatie van de Groene Cirkels (motie 1104).

Onder andere de discussie die momenteel binnen het Rijk plaats vindt over het NPLG zorgt voor onzekerheden die van invloed zullen zijn op de verdere uitvoering van deze moties.

Motie 1103 - Neijenhuis (D66) - Een duurzaam perspectief voor elke boer

In motie 1103 'Een duurzaam perspectief voor elke boer' verzoekt u het college om binnen de kaders van de gestelde natuurdoelen in de gebiedsprocessen een duurzaam perspectief voor elke Zuid-Hollandse agrarische ondernemer te bieden. Ook vraagt u om in samenwerking met het Rijk voorbeelden van toekomstbestendige duurzame agrarische bedrijfsplannen met een verdienmodel uit te werken en daarvoor geen mogelijkheden bij voorbaat uit te sluiten.

Daarnaast vraag u om in overleg en samenwerking met het Rijk hiervoor de benodigde financiële middelen ter beschikking te stellen.

Het realiseren van de NPLG-doelen voor natuur, water, klimaat en stikstof vraagt om een transitie van het landelijk gebied. Water en bodem zijn daarbij sturend bij de ruimtelijke planvorming. Wij pakken dit integraal op en zetten in op een duurzame toekomst waarin ecosystemen op orde zijn en we schoon water en een gezond milieu hebben. Wij onderschrijven daarbij het belang van een duurzaam toekomstperspectief voor de agrarische sector en zien dit als een belangrijke voorwaarde voor een succesvolle transitie van het landelijk gebied. Perspectief betekent voor ons een toekomstbestendig bedrijf op de lange termijn, binnen de grenzen van water en bodem in gebieden en binnen de kaders die daaraan door de overheid worden gesteld. Een toekomstbestendig bedrijf past binnen de omgeving en het gebied en heeft, ook bij een veranderende praktijk, een duurzaam economisch verdienmodel. De ondernemer neemt hierin een eigen verantwoordelijkheid.

Om perspectief te bieden, vertalen wij onder andere de landelijke kaders op het gebied van klimaat, natuur en water naar meetbare indicatoren op gebieds- en bedrijfsniveau. Als wij samen met de partners een vertaalslag hebben gemaakt, is het aan de ondernemer hoe hij zijn bedrijf binnen de gestelde randvoorwaarden ontwikkelt en inricht. Transities komen met onzekerheden en veranderende omstandigheden. Dit maakt het noodzakelijk om in gebieden langjarig en cyclisch te blijven werken aan duurzame perspectieven.

Dit alles krijgt vorm in gebiedsprocessen, waartoe de gebiedsplannen op 1 juli 2023 door de provincies moeten worden ingediend bij het ministerie. Hierin doen wij ook een claim op benodigde financiële middelen en instrumenten. Binnen dit perspectief is tevens zorgvuldige aandacht voor stoppers. Zij creëren daarmee ook ruimte voor een toekomstbestendig bedrijf van de blijvers.

De inhoud van deze gebiedsplannen krijgt in de komende maanden vorm. Een manier om ondernemers te ondersteunen is het bieden van voorbeelden van economisch toekomstbestendige bedrijfsmodellen en het delen van goede voorbeelden. De uitgewerkte voorbeelden kunnen vraag gestuurd als inspiratie voor mogelijke ontwikkelrichtingen dienen. Als er behoefte aan is zullen we hier in de gebiedsplannen afspraken over maken. De komende periode maken we in elk geval steeds de actuele, beschikbare informatie via een provinciaal loket toegankelijk (zie ook het behandelvoorstel bij motie 1113). Daarnaast stellen wij coaches beschikbaar voor agrarische ondernemers die daar behoefte aan hebben.

Motie 1105- Neijenhuis (D66) - Initiatieven stikstofreductie en versterking biodiversiteit steunen

Met motie 1105 'Initiatieven stikstofreductie en versterking biodiversiteit steunen' verzoekt u het college om een faciliterende houding aan te nemen tegenover initiatieven voor stikstofreductie en/of versterking van biodiversiteit in N2000-gebieden.

Het realiseren van de natuurdoelen door de ecosystemen op orde te brengen is een van de hoofddoelen van het NPLG. Het reduceren van stikstofuitstoot in de natuurgebieden is daarbij een belangrijke maatregel. Hier wordt nu al aan gewerkt. De programmering van stikstofuitstoot reducerende maatregelen zal plaats vinden in het provinciale Gebiedsplan Stikstof, de NPLG-programmering en/of de N2000 beheerplannen. Bestaande en nieuwe initiatieven kunnen in de (gebieds)processen gericht op de voorbereiding van deze plannen ingebracht worden. Welke initiatieven in de programmering worden opgenomen hangt af van de beoordeling op aspecten zoals stikstofreductie- en natuurherstelrendement, technische en juridisch uitvoerbaarheid en verenigbaarheid met provinciaal beleid.

Motie 1108 - Hoogland (VVD) - Juridisch houdbare innovaties

Met motie 1108 'juridisch houdbare innovaties' verzoekt u het college om met de agrarische sector en andere organisaties te bezien welke innovaties succesvol zijn of grote potentie hebben om stikstofemissies sterk te verminderen en te borgen. Ook vraagt u om samen met de regering de juridische onzekerheden van deze innovaties in beeld te brengen en voorstellen te doen om deze onzekerheden weg te nemen, zodat deze innovaties snel kunnen worden toegepast. U vraagt Provinciale Staten hierover voor 1 oktober 2022 te informeren. Daarnaast vraagt u bij de regering erop aan te dringen een spoedprocedure te ontwikkelen, die de juridische toets kan doorstaan, zodat het mogelijk wordt om erkende c.q. goedgekeurde innovaties snel te kunnen toepassen.

Borging van juridisch houdbare afspraken met de agrarische sector is een belangrijk vraagstuk voor de korte en lange termijn. Dit geldt zeker ook voor juridisch houdbare innovaties (in bedrijfsvoering en in techniek). Als college zien wij innovatie als één van de manieren om tot bedrijfsvoering te komen die (stikstof)emissies reduceert, maar

bijvoorbeeld ook waterkwaliteit en biodiversiteit minder belast of bodemdaling vermindert.

Als het gaat om stikstofreductie vinden wij het belangrijk dat gegarandeerd kan worden dat met het toepassen van innovaties daadwerkelijk de berekende emissiereductie gerealiseerd wordt. Alleen dan zijn innovaties juridisch houdbaar en is het voor een agrarische ondernemer aantrekkelijk om in desbetreffende innovaties te investeren. De roep om juridisch houdbare innovaties onderschrijven we dan ook zeker.

Komende periode gaan wij inventariseren welke innovaties succesvol stikstofemissies verminderen of de potentie hebben om dat te doen. Daarbij kijken we naar zowel maatregelen als technieken. We zullen hierbij ook kijken naar wat deze innovaties voor effect hebben op de andere NPLG-doelen en wat de mogelijkheden zijn tot borging. Ook zullen we inventariseren wat de juridische onzekerheden van de innovaties zijn en wat mogelijke manieren zijn om deze weg te nemen. Hierbij in acht nemend dat kennis over de (resultaten van) innovaties nog in opbouw is en dat deze inventarisatie dus een continu proces is. Onze inzet is om Provinciale Staten voor 1 oktober 2022 te informeren over de stand van zaken. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat wij afhankelijk zijn van derde partijen. Mochten wij niet in de gelegenheid zijn om u voor 1 oktober te informeren, zullen wij u hierover berichten.

De uitkomsten van de inventarisatie zullen we bij het Rijk onder de aandacht brengen en waar nodig en mogelijk zullen we erop aandringen procedures te versnellen, bijvoorbeeld om een innovatie op te nemen in de RAV lijst. Om nieuwe stalsystemen snel toe te kunnen passen, heeft het Rijk al de '[Beleidsregels voorlopige emissiefactoren RAV](#)' opgesteld.

Gezien de juridische houdbaarheid van innovaties een landelijk vraagstuk is, zullen we in het uitvoeren van deze motie waar mogelijk optrekken met andere provincies en het Rijk. Daarbij merken wij ten overvloede op dat het uiteindelijk aan de rechter is om te bepalen of de met een maatregel of een techniek verwachte resultaten in voldoende mate juridisch geborgd zijn. Alleen door rechterlijke toetsing kan de benodigde zekerheid worden verkregen.

Motie 1109 - Hoogland (VVD) - Stikstof ladder

In motie 1109 verzoekt u het college om een stikstofladder te ontwikkelen en dit samen met de agrarische sector, terreinbeheerorganisaties en andere direct betrokken organisaties te doen. Daarnaast verzoekt u deze stikstofladder transparant en beargumenteerd te hanteren bij het opstellen van de gebiedsplannen.

De gebiedsgerichte aanpak is een belangrijk onderdeel van de stikstofopgave. In de gebieden moeten we als gezamenlijke partijen, overheden, agrarische sector en terrein beherende organisaties de verschillende opgaven vanuit stikstof, water en klimaat in samenhang bezien en uitvoeren. Daarvoor is het nodig dat er helderheid is over de

opgave, voldoende middelen, voldoende draagvlak en instrumenten die hierbij helpen. Maatregelen zullen deels generiek zijn, maar zullen zeker ook per gebied kunnen verschillen.

Om perspectief te bieden, vertalen wij o.a. de landelijke kaders op het gebied van klimaat, natuur en water naar meetbare indicatoren op gebieds- en bedrijfsniveau. Als wij samen met de partners een vertaalslag hebben gemaakt, is het aan de ondernemer hoe deze zijn of haar bedrijf binnen de gestelde randvoorwaarden ontwikkelt en inricht. Transities komen met onzekerheden en veranderende omstandigheden. Dit maakt het noodzakelijk om in gebieden langjarig en cyclisch te blijven werken aan duurzame perspectieven.

De komende maanden zullen wij met onze partners aan de Sectortafel en in de gebieden verder spreken om te komen tot een koers voor het gebiedsplan dat op 1 juli 2023 gereed moet zijn. Voor instrumenten zijn we ook in IPO-verband met het Rijk in overleg over generiek instrumentarium dat de opgave van het NPLG (stikstof, water, klimaat) kan ondersteunen. Als mogelijke invulling zullen we in ieder geval de grootte van de opgave in een gebied moeten matchen aan effectieve maatregelen. Hierbij is het uitgangspunt dat makkelijk te implementeren maatregelen in de bedrijfsvoering eerst worden ingezet en naarmate de opgave groter is een suggestie van maatregelen met grotere implicaties voor de bedrijfsvoering van toepassing zijn. We streven hierbij naar gereedschap waarbij NPLG-doelen integraal worden opgepakt, dus niet alleen gericht op stikstof. Uiterlijk in december 2022 zullen wij u hierover informeren.

Motie 1110 – Hoogland (VVD) – Participatie bij gebiedsplannen

Met motie 1110 'Samen verder werken' verzoekt u het college om er zorg voor te dragen dat de participatie van de lokale agrarische en andere belanghebbende ondernemers c.q. belangenvertegenwoordigingen, die direct betrokken zijn bij stikstofgevoelige N2000-gebieden, geborgd is. Daarnaast vraagt u om initiatieven vanuit agrarische en andere belanghebbende ondernemers voor een bottom-up aanpak van innovatieve emissiereductie voor stikstofgevoelige natuur en de aanpak van de emissieproblematiek hierin mee te nemen.

Bij de gebiedsgerichte aanpak stikstof zijn in de verschillende gebiedsteams onder andere waterschappen, gemeenten, lokale agrarische, belanghebbende ondernemers en terrein-beherende organisaties betrokken. Wij zullen ook in het vervolgproces van de gebiedsgerichte aanpak in het kader van het NPLG deze samenwerking voortzetten en waar nodig versterken.

Als college zien wij innovatie als één van de manieren om tot bedrijfsvoering te komen die (stikstof)emissies reduceert, maar bijvoorbeeld ook waterkwaliteit en biodiversiteit minder belast of bodemdaling vermindert. Om perspectief te bieden, vertalen wij o.a. de landelijke kaders op het gebied van klimaat, natuur en water naar meetbare indicatoren op gebieds- en bedrijfsniveau. Als wij samen met de partners een vertaalslag hebben

gemaakt, is het aan de ondernemer hoe hij zijn bedrijf binnen de gestelde randvoorwaarden ontwikkelt en inricht, zie ook antwoord op motie 1103.

Motie 1111 - Klumpes (GroenLinks) - Integrale aanpak gebiedsplannen

In motie 1111 verzoekt u het college om kritisch te kijken naar welke grote lokale veroorzakers van NOx en NH3 depositie bestaan bij stikstofgevoelige Natura2000-gebieden, welke significante verduurzaming wordt ingezet en of nog extra maatregelen of middelen nodig zijn om de natuur in een betere staat te kunnen brengen of te behouden. Daarnaast vraagt u om hiertoe een integraal pakket aan maatregelen te ontwikkelen.

Onze inzet is dat alle sectoren bijdragen aan de reductie van stikstofemissies. Dit doen we generiek in de actielijnen Haven Industrieel Complex, Duurzame verstedelijking en mobiliteit en Landbouw én gebiedsgericht.

In de Gebiedsagenda's Stikstof 0.5 is de hoeveelheid stikstofdepositie aangegeven die afkomstig is van een bron binnen 5 kilometer van de Natura2000-gebieden. In de gebiedsagenda's zijn de relevante maatregelen voor lokale stikstofreductie genoemd die in het gebiedsproces samen met betrokken lokale agrarische en andere belanghebbende ondernemers c.q. belangenvertegenwoordigingen verder worden uitgewerkt.

Naast de relevante maatregelen voor stikstofreductie zijn ook de relevante maatregelen voor natuurverbetering in de gebiedsagenda's in beeld gebracht. Dit alles krijgt vorm in gebiedsprocessen, waartoe de gebiedsplannen op 1 juli 2023 (door ons) door de provincies moeten worden ingediend bij het ministerie. Hierin doen wij ook een claim op benodigde financiële middelen en instrumenten.

Waar mogelijk stimuleren of versnellen we de uitvoering. Hiervoor zijn door het Rijk middelen ter beschikking gesteld zoals het Programma Natuur en heeft de provincie zelf een budget gereserveerd in de voorjaarsnota.

Motie 1113 - Kastelein (CDA) - Koplopers een streepje voor

In motie 1113 'Koplopers een streepje voor' verzoekt u het college om een loket op te richten om de koplopers extra te ondersteunen en in de gebiedsgerichte aanpak de koplopers niet nadelig te behandelen, maar hun prestaties mee te wegen.

Het college onderstreept de belangrijke rol van koplopers en ondersteunt deze dan ook middels diverse projecten en programma's, zoals Voedselfamilies en Groene Cirkels. Wij zullen dit de komende periode blijven doen.

Daarnaast streven wij ernaar de komende periode de doelstellingen op gebiedsniveau te vertalen naar meetbare indicatoren op bedrijfsniveau. Daarmee kan de ondernemer zelf bezien in hoeverre hij of zij al voldoet aan de doelstellingen en op basis daarvan welke prestaties nog nodig zijn. Op deze manier voorkomen we dat koplopers nadelig behandeld worden en stimuleren we boeren om zo snel mogelijk te starten met het implementeren van maatregelen op hun bedrijf.

Koplopers richten zich op vernieuwing en innovatie, voorbij het huidige systeem. Dat verhoudt zich vaak niet goed met wat er in regels en beleid is vastgelegd. Het is belangrijk om ook daar ruimte voor koplopers te creëren. Hier ligt een taak voor de provincie om optimaal te zoeken naar ruimte voor koplopers als het gaat om ruimtelijke ordening, vergunningen of ons grondinstrument.

Motie 1114 – PAS-melders niet aan hun lot overlaten

In deze motie verzoekt u Gedeputeerde Staten PAS-melders zo snel mogelijk te legaliseren en Provinciale Staten uiterlijk in november 2022 te informeren over het plan hiervoor.

Net als u vinden wij het belangrijk dat PAS-melders zo snel mogelijk duidelijkheid krijgen en gelegaliseerd kunnen worden. Ook al ligt de verantwoordelijkheid voor de legalisatie van PAS-melders bij de minister voor Natuur & Stikstof (legalisatieprogramma) vinden wij het wel belangrijk om te zorgen voor versnelling, omdat wij signaleren dat de legalisatie te langzaam gaat. Daarom zullen wij meer inzet gaan plegen vanuit Zuid-Holland. De verantwoordelijkheid voor legalisatie nemen wij echter niet over. Ook vinden we dat het Rijk moet zorgen voor voldoende stikstofruimte, maar als er zich kansen voordoen zullen wij die benutten met middelen vanuit het Rijk. Hierover heeft de minister voor Natuur & Stikstof op 1 augustus jl. een brief gestuurd en aangegeven dat zij 250 miljoen euro aan de provincies ter beschikking stelt om maartregelen te treffen om PAS-melders te kunnen legaliseren.

Voor de uitvoering hiervan zullen wij een plan van aanpak opstellen die we u uiterlijk in november 2022 toesturen, conform de aangenomen motie. Het is van belang dat de PAS-melders zich ook melden en dat dossiers compleet zijn. Nog niet alle PAS-melders hebben hun dossiers aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) aangeboden. Zij hebben hier formeel nog tot 1 december 2022 de tijd voor.

Motie 1116 - Hoogendam (SP) - Rechtvaardig stikstofbeleid

In de motie 1116 verzoekt u het college om de Zuid-Hollandse aanpak stikstofreductie en natuurverbetering door te ontwikkelen naar een aanpak in alle sectoren waar binnen de sectoren landbouw, industrie, transport en luchtvaart voor hun eerlijke deel bijdragen aan de reductie van de stikstofuitstoot. Ook verzoekt u om regionaal maatwerk, waarbij het uitgangspunt is dat de grootste vervuilers het meeste reduceren. Daarnaast verzoekt u het college om boeren te ondersteunen door samen met de sector nieuwe verdienmodellen te ontwikkelen voor een duurzame vormen van landbouw en daarbij een eerlijke beloning voor natuur- en landschapsbeheer mee te nemen.

De aangenomen motie 1116 beschouwen we als een steun in de rug van de Zuid-Hollandse aanpak van het stikstofbeleid. Deze aanpak is gebiedsgericht gestart rondom de Natura2000 gebieden en wordt nu, met de andere doelen uit het NPLG verbreed. Onze aanpak is gericht op een bijdrage van alle sectoren, daarom zijn alle relevante

sectoren vertegenwoordigd aan onze Sectortafel. Met onze landbouwpartners willen we generiek en gebiedsgericht maatregelen treffen voor reductie van stikstof. Dit loopt via de gebiedsgerichte aanpak vanuit het NPLG. We zullen daarvoor ook de mogelijkheden voor actieve ondersteuning meenemen. Hiervoor hebben we innovatiemiddelen beschikbaar en ook het Rijk heeft middelen beschikbaar in het transitiefonds. Voor industrie en mobiliteit zullen veel reductiemaatregelen via het klimaatakkoord lopen. Als we slim maatregelen treffen dan is er zowel wat betreft CO2 als stikstof reductiewinst te behalen. Ook het Rijk zal nog komen met een reductiedoelstelling voor industrie en mobiliteit. Voor de sector luchtvaart is het Rijk aan zet om te komen tot reductie van stikstof. Het uitgangspunt dat de grootste vervuilers het meeste reduceren ondersteunen wij in zijn algemeenheid, maar de locatie van de emissies is in het stikstofdossier van groot belang. Dichtbij natuurgebieden dient meer emissiereductie plaats te vinden. Voor verdere toelichting over het uitgangspunt van 'grootste vervuilers eerst' verwijzen wij u graag naar het behandelvoorstel voor motie 1109 (stikstofladder).

Wij hopen u hierbij voldoende te hebben geïnformeerd.

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, secretaris,	voorzitter,
drs. H.M.M. Koek	drs. J. Smit